

Nr 3.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om utsträckning av tiden för avlämnande av jordbrukares självdeklarationer.

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 154 av herr *Lodenius* m. fl. och II: 191 av herr *Boman* i Stafsund m. fl. har hemställts, att provisoriska regler för till den 31 mars under taxeringsåret utsträckt tid för avlämnande av självdeklarationer för utövare av jordbruk och skogsbruk av viss omfattning måtte införas.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framställda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 154.

Syftet med de förevarande motionerna är att utövare i större omfattning av jordbruk och skogsbruk skola — i likhet med näringsidkare, som äro skyldiga att föra handelsböcker — erhålla ovillkorlig rätt att åtnjuta anstånd med avlämnande av självdeklaration till den 31 mars under taxeringsåret.

Enligt 36 § 1 mom. taxeringsförordningen skall självdeklaration, som skall avgivas utan anmaning, vara avlämnad senast den 15 februari under taxeringsåret. Från denna huvudregel medgives i samma författningsrum undantag för vissa grupper av deklarationsskyldiga. Sålunda må bl. a. verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag eller står under offentlig kontroll, så ock annan, som nästföregående år enligt lag varit skyldig föra handelsböcker, tillgodonjuta anstånd med självdeklarations avlämnande till den 31 mars, därest räkenskapsåret gått till ända senare än den 31 oktober året näst före taxeringsåret. Vidare finnes — i fjärde stycket nämnda mom. — en allmän bestämmelse, enligt vilken vederbörande taxeringsintendent på ansökan av deklarationsskyldig, som visar att i följd av hans förvärvskällors särskilda beskaffenhet eller verksamhetens mera betydande omfattning eller annan omständighet av säregen beskaffenhet hinder möter att avlämna självdeklaration inom stadgad tid, må utsätta särskild tid för avlämnandet.

I *proposition nr 345 till 1943 års riksdag* (höstsessionen) med förslag till ändrad organisation av beskattningsnämnderna m. m. förordades i syfte att bereda taxeringsnämndsordförandena längre tid för deras arbete bl. a.,

att den ovan angivna anståndstiden för de bokföringsskyldiga skulle förkortas till den 15 mars under taxeringsåret. I tre i anledning av propositionen väckta motioner (de likalydande motionerna I: 353 och II: 491 samt motionen II: 490) yrkades bl. a., att denna anståndstid måtte bibehållas oförändrad till den 31 mars. Ett flertal näringsorganisationer instämde i skrivelser till 1943 års bevillningsutskott i detta yrkande, varjämte organisationerna förklarade sig villiga att, om deklaraionsfristen lämnades oförändrad, tillstålla sina medlemmar en enträgen uppmaning att avlämna deklaraion snarast möjligt och endast, då så befunnnes oundgängligen nödvändigt, senare än den 15 mars. Bevillningsutskottet anförde i sitt i anledning av propositionen jämte väckta motioner avgivna betänkande nr 57 angående berörda fråga i huvudsak följande:

»Utskottet finner för sin del uppenbart, att ett bibehållande av den nuvarande anståndstiden för bokföringspliktiga skattskyldiga kan komma att medföra olägenheter med avseende å taxeringsnämndernas arbete. Framför allt kan detta bliva fallet i fråga om de särskilda taxeringsnämnderna, vilka — om alla skattskyldiga av detta slag skulle till fullo utnyttja anståndstiden — knappast torde kunna utföra något egentligt taxeringsarbete före mars månads utgång. Utskottet finner fördenskull skäl tala för den i propositionen föreslagna begränsningen av anståndstiden. Därest skattskyldig, varom här är fråga, icke medhinner att färdigställa deklaraionen före den lagstadgade tiden, förefinnes möjlighet att jämlikt 36 § 1 mom. fjärde stycket efter ansökan erhålla ytterligare anstånd. Med hänsyn till de av näringsorganisationerna gjorda utfästelserna att verka för ett tidigare avlämnande av deklaraionerna och under förväntan att dessa utfästelser även leda till åsyftat resultat anser sig emellertid utskottet kunna förorda, att den nuvarande anståndstiden tills vidare bibehålles oförändrad. Utskottet tillstyrker sålunda bifall till de i de likalydande motionerna I: 353 och II: 491 samt i motionen II: 490 framställda yrkandena. Skulle det likväl visa sig, att ett tidigare avlämnande av deklaraionerna icke kan i erforderlig omfattning uppnås på frivillighetens väg, bör enligt utskottets mening frågan om en begränsning av anståndstiden för ifrågavarande skattskyldiga tagas under förnyad omprövning.»

1943 års riksdag biföll utskottets hemställan i denna del.

1943 års jordbrukstaxeringssakkunniga ha i sitt den 19 februari 1946 avgivna betänkande med förslag till ändrade bestämmelser i fråga om taxering av inkomst av jordbruksfastighet samt lag om jordbruksbokföring (SOU 1946: 29) förordat, att inkomst av jordbruksfastighet skall beräknas efter bokföringsmässiga grunder. Enligt förslaget till lag om jordbruksbokföring skall bokföringsskyldighet åligga den, som brukar jordbruksfastighet med ett vid senaste fastighetstaxering åsatt taxeringsvärde (jordbruksvärde och skogsvärde) av lägst 60 000 kronor. De sakkunniga ha jämväl föreslagit, att bokföringsskyldiga jordbrukare liksom motsvarande rörelseidkare skola äga rätt till anstånd med avgivande av självdeklaraion till den 31 mars under taxeringsåret, därest räkenskapsåret gått till ända

senare än den 31 oktober året näst före taxeringsåret. Till motivering därför ha de sakkunniga under erinran om vad 1943 års bevillningsutskott anfört i sitt ovannämnda betänkande nr 57 yttrat följande:

»De sakkunniga hava haft under övervägande att i fråga om bokföringskyldiga jordbrukare föreslå begränsning av anståndstiden till den 15 mars närmast med hänsyn till önskvärdheten att ytterligare tid lämnas taxeringsnämnderna för granskning och kontroll av uppgifter avseende jordbruksdeklarationerna. Då emellertid skäl icke syntes föreligga att för bokföringskyldiga jordbrukare stadga andra bestämmelser än för bokföringskyldiga rörelseidkare och då jämväl anledning föreligger antaga, att organisationer, som hava att företräda jordbrukets intressen, komma att medverka för ett tidigare avlämnande av deklarationerna, hava de sakkunniga ansett nu gällande bestämmelser böra bibehållas.»

Proposition med förslag till lagstiftning angående de av de sakkunniga behandlade frågekomplexen har avsetts skola föreläggas innevarande års riksdag. Till följd av utredningar inom vissa andra områden har emellertid propositionens framläggande uppskjutits.

I de nu förevarande *motionerna* har anförts i huvudsak följande.

Enligt gällande bokföringslag ålåge bokföringskyldighet icke utöfvare av jordbruk och skogsbruk. Däremot ålåge sådan skyldighet största delen av bl. a. utövarna av hantverk. Sådan skyldighet stadgades under förutsättning att i rörelsen sysselsattes, utöver rörelseidkaren, maka och barn under 16 år, minst två andra personer. För affärsidkare gällde samma föreskrift, om — utöver rörelseidkaren själv, maka och barn under 16 år — jämväl en annan person vore sysselsatt i rörelsen. Nämnda kategorier näringsidkare, de flesta med förhållandevis föga omfattande rörelser, ägde till följd av sin bokföringskyldighet jämlikt 36 § taxeringsförordningen — under förutsättning att räkenskapsåret gått till ända senare än den 31 oktober året näst före taxeringsåret — rätt till obligatoriskt uppskov med deklarationens avlämnande till den 31 mars. Jordbrukets utöfvare hade på grund av att de ej vore bokföringskyldiga icke sådan obligatorisk rätt till uppskov med avlämnande av deklarationen efter den 15 februari under taxeringsåret. För att få avlämna deklarationen senare vore en jordbrukare sålunda beroende av taxeringsintendentens medgivande. I praxis hade visats en allt större obenägenhet att medgiva sådant anstånd. För ett synnerligen stort antal av jordbrukets utöfvare torde tidsfristen till den 15 februari vara alltför ringa. En ingalunda obetydlig del av dessa jordbrukare hade för övrigt jordbruksrörelse av en sådan omfattning, att ordnad bokföring vore nödvändig för deklarationens upprättande. Denna bokföring vore ofta av betydligt större omfång och av mera komplicerad natur än mången bokföringskyldig näringsutöfvares. Det syntes därför föga konsekvent att en näringsidkare, som utövade en verksamhet av betydande omfattning och för denna näring hade fullständig och ofta omfattande bokföring men

enligt gällande lag icke vore bokföringsskyldig, icke skulle komma i åtnjutande av det anstånd med deklarationens avgivande, som utövare av näring med betydligt mindre omfattning men av bokföringsskyldig karaktär åtnjöte. Det vore givet, att ett generellt medgivande för samtliga jordbrukets utövare i Sverige med avlämnande av deklarationen till en senare tidpunkt än den 15 februari under taxeringsåret skulle stöta på praktiska svårigheter inom taxeringsarbetet. Det syntes emellertid icke vara omöjligt att med uppdragande av de gränser, som gällde beträffande bokföringsskyldighet för hantverkare, kunna få fram en lämplig avgränsning. Därest sålunda jordbrukare i medeltal — förutom make och barn under 16 år — under beskattningsåret sysselsatte minst två andra personer, kunde ifrågasättas, huruvida icke en utvidgad tid för avlämnande av deklarationen kunde medgivas. Man skulle därmed sannolikt komma i nära överensstämmelse med den gräns, som 1943 års jordbrukstaxeringssakkunniga uppdragit för av dem förordad bokföringsskyldighet för jordbrukets utövare. Nämda sakkunniga hade föreslagit bokföringsskyldighet för den som brukade jordbruksfastighet med ett taxeringsvärde av lägst 60 000 kronor. Antalet jordbruk med ett dylikt taxeringsvärde torde icke uppgå till stort mer än 20 000. Det kunde måhända synas mera rationellt att ha taxeringsvärdet som utgångspunkt vid bestämmande av huruvida uppskov med deklarationens avlämnande skulle kunna erhållas. En nära överensstämmelse med uppskovsrätten för utövare av näring av bokföringsskyldigt slag torde likväl uppnås, då det kunde antagas, att antalet jordbruk, som i medeltal under beskattningsåret sysselsatte minst två utomstående personer, uppginge till i stort sett samma antal som jordbruk med ett taxeringsvärde av lägst 60 000 kronor.

Utskottet. Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen äga enligt nu gällande bestämmelser sådana skattskyldiga, vilka enligt lag varit pliktiga föra handelsböcker, åtnjuta anstånd med avlämnande av självdeklaration till den 31 mars under taxeringsåret, därest räkenskapsåret gått till ända senare än den 31 oktober året näst före taxeringsåret. Eftersom utövare av jordbruk jämte binärningar icke enligt lag äro underkastade bokföringsplikt, skola sådana skattskyldiga avlämna sina deklarationer senast den 15 februari under taxeringsåret. I särskilda fall må dock vederbörande taxeringsintendent efter ansökan av den skattskyldige medgiva anstånd med deklarationens avlämnande.

I de ifrågavarande motionerna har hemställts om införande av provisoriska regler, varigenom tiden för avlämnandet av självdeklaration för utövare av jordbruk och skogsbruk utsträcker till den 31 mars.

De nuvarande bestämmelserna om tiden för deklarations avlämnande äro enligt utskottets mening icke helt tillfredsställande. Såsom jämväl i mo-

tionerna påpekats måste det anses föga rationellt, att innehavaren av ett större jordbruk, även om han har fullständig bokföring, icke utan särskilt medgivande äger tillgodonjuta utsträckt tid för deklarationens avlämnande, medan däremot en utövare av en mindre rörelse, såvida bokföringsplikt för densamma föreligger, äger lagstadgad rätt härtill. Emellertid ha 1943 års jordbrukstaxeringssakkunniga i sitt år 1946 avgivna betänkande med förslag till ändrade bestämmelser i fråga om taxering av inkomst av jordbruksfastighet samt lag om jordbruksbokföring föreslagit införande av bokföringsskyldighet för brukare av jordbruksfastighet med taxeringsvärde av lägst 60 000 kronor. Då proposition i anledning av berörda förslag ännu icke förelagts riksdagen, kan för närvarande intet sägas om den blivande lagstiftningens slutliga utformning. Det torde emellertid kunna förväntas, att efter genomförandet av denna lagstiftning jordbrukare och andra näringsidkare komma att i möjligaste mån bliva likställda i nu förevarande avseende.

Utskottet får i detta sammanhang erinra om att Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund i en den 8 oktober 1946 till finansdepartementet inkommen skrift framhållit önskvärdheten av att taxeringsnämnderna beredas längre tid för granskningen av de av rörelseidkare avlämnade deklarationerna, varvid förbundet hemställt om författningsändring, innebärande en förkortning av anståndstiden för deklarations avlämnande beträffande dessa skattskyldiga. I remissyttrandena över denna framställning tillstyrktes en sådan förkortning av ett flertal länsstyrelser. Av vissa länsstyrelser erinrades därvid om ett av 1943 års bevillningsutskott vid tillkomsten av de nu gällande bestämmelserna i ämnet gjort uttalande av innebörd att, därest det skulle visa sig att ett tidigare avlämnande av deklarationerna icke kunde i erforderlig omfattning uppnås på frivillighetens väg, frågan om en begränsning av anståndstiden för bokföringspliktiga skattskyldiga borde tagas under förnyad omprövning.

Riksförbundets framställning har hittills icke föranlett någon lagstiftningsåtgärd. Det förhållandet, att den nuvarande deklarationstiden för rörelseidkare uppenbarligen medfört olägenheter vid taxeringsarbetet, manar givetvis dock till försiktighet, då fråga uppkommer om en utsträckning av deklarationstiden för andra grupper av skattskyldiga.

På grund av föreliggande omständigheter och då det måste kunna förut sättas, att förslag till lagstiftningsåtgärder i anledning av 1943 års jordbrukstaxeringssakkunnigas betänkande komma att föreläggas nästa års riksdag, avstyrker utskottet de ifrågavarande motionerna.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 154 av herr Lodenius m. fl. och II: 191 av herr Boman i Stafsund m. fl. om ut-

sträckning av tiden för avlämnande av jordbrukares självdeklarationer icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 februari 1949.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Velander, Gustaf Elofsson, Heüman, Franzon, Wehtje, Ramberg, Widner, Sjö och Petréen samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Björklund, Sandberg, Jonsson i Skedsbygd, Kristensson i Osby, Sundström, Nilsson i Kristinehamn, Persson i Svensköp, Bladh och Edström.
